

Генерал-мајор **РАЈКО ТАНАСКОВИЋ**

МЕСТО И УЛОГА ШТАБА ПРИ ДОНОШЕЊУ ОДЛУКЕ

У часопису „Војно дело“, бр. 6, за 1953 годину, изашао је чланак под горњим насловом. Иако ово питање није ново, оно је ипак интересантно и корисно с обзиром на његову актуелност и на начин на који га писац разматра. Пошто се слажем са пишчевим мање-више начелним поставкама о месту и улози штаба, осврнућу се само на онај део чланка у коме се говори о месту и улози начелника штаба за време боја — операције и о томе изнети своје мишљење.

Писац стоји на гледишту да је основно место рада начелника штаба на командном месту (тако је и у званичним правилима), и између осталог каже:

„Његови задаци у току боја — операције на командном месту су вишеструки, врло важни и одговорни. Он преко командног места обавештава и поставља захтеве или ургира да се планирано или обећано изврши на време. Као што команда руководи на бојишту, тако начелник штаба руководи у „позадини“ (подвукао Р. Т.). Он води бригу о дотуру потребног на фронт и евакуацији непотребног у позадину, и то у тесној вези и у складу са ситуацијом на фронту коју непрекидно прати. Преко начелника штаба решава се читав низ питања, као на пример покрет позадинских јединица и установа... Преко њега командант добија детаљна обавештења о ситуацији на фронту, који се не може осматрити, и преко њега издаје потчињенима запозвести, наређења...“.

У вези горњих поставки сматрам да основно место рада начелника штаба не треба да буде на командном месту, већ на командантској осматрачници из следећих разлога:

1) Начелник штаба не руководи „позадином“, јер је то функционални задатак помоћника команданта за позадину који је према шеми организације командовања потчињен непосредно команданту. Увођењем функције помоћника команданта за позадину и постављањем веома способних и одговорних руководилаца на те положаје ишло се у првом реду за тим да се командант и начелник штаба „растерете“ позадинских служби, како би се могли што више ангажовати на оперативним задацима.

2) Начелник штаба води бригу о дотуру и евакуацији исто толико колико и командант, јер је то у првом реду дужност помоћника команданта за позадину и његових органа.

3) Иако начелник штаба, у име команданта, може да нареди покрет позадинских јединица и установа, ипак ће то, по моме мишљењу, бити ређи случај. Управо мислим да ће све што се тиче рада позадине командант решавати непосредно са помоћником за позадину, пошто је то најкраћи и најбржи пут и да се начелник штаба стварно неће бавити питањем „размештаја“ позадинских јединица и установа.

4) Ако се начелник штаба налази на командном месту, онда ће командант од њега свакако добијати податке о ситуацији, али се поставља питање да ли ће то у првом реду бити подаци о ситуацији са фронта. Командант ће добијати задатке о ситуацији са фронта — без обзира да ли и колико види са своје осматрачнице — непосредно од потчињених команданата са којима је у директној вези, а не обилазним путем преко начелника штаба, с обзиром да је то у процесу борбе другачак пут. Али, зато ће начелник штаба припремати податке о суседима и томе слично.

5) Командант нема потребе да преко начелника штаба издаје заповести, наређења и директиве јединицама, већ ће то чинити непосредно са своје КО, или одашиљањем официра (па и начелника штаба) у јединице, ако то ситуација захтева, итд.

Писац поставља питање шта би начелник штаба радио на КО и одмах даје одговор да би „учествовао у процени ситуације и доношењу одлуке“. У томе се потпуно слажемо, јер му је то, по моме мишљењу, основни задатак и, управо, главни разлог ради кога треба да буде заједно са командантом, а не на командном месту. То, што је сваки бој — операција унапред планиран, што командант „доноси одлуке у вези планираног — замишљеног дејства“, и чињенице да је начелник штаба „као добар познавалац замисли дејства“, дужан да све учини за што бољу реализацију командантових одлука, није разлог да он буде на командном месту, већ обратно. Позната је ствар да се ситуације нагло мењају у процесу боја и да то често захтева промене у планирању или, у најмању руку, модификацију постављених планова. Ако је то тако, онда је много корисније да начелник штаба буде са командантом, где му може пружити непосредну помоћ у раду, него да позади, на КМ, разрађује командантове одлуке.

Писац је правилно уочио да се на командно-штабним ратним играма и вежбама често лута у погледу правилног коришћења штабова и уопште у организацији командовања. Међутим, поставља се питање да ли се тај проблем може решити само побољшањем метода рада у штабу или је потребно предузети и друге мере. Мислим да је овај проблем више организационог него методског карактера и да му тако треба прићи. Наиме, штабови су још увек гломазни до те мере да претстављају супротност самим себи. Све док буду постојали огромни апарати за командовање, дотле ће бити неминовно да се оперативни део штаба дели на два дела, да се дискутује о односу КМ и КО, о томе где треба да буде начелник штаба и шта треба да ради.

Према моме личном искуству са командно-штабних ратних игара, рад начелника штаба на командном месту у највише случајева сводио се у суштини на решавању проблема исхране штаба и распореда курира, тако да он практично никада није успевао да по линији

командних места обезбеди команданту потребне податке за одлуку. Напротив, често се догађало да је за време док је начелник штаба вршио анализу једне ситуације на КМ, командант са КО већ реаговао на нову ситуацију, тако да је рад начелника штаба био узалудан. То је и природно ако се има у виду да је дужност потчињених команданата да најкраћим путем лично извештавају свог претпостављеног о најважнијим моментима ситуације, а не преко КМ. На вежбама то тако и бива и зато начелник штаба у току боја нема посла на командном месту.

Сматрам да за време мирнодопске обуке није потребно давати специјалне супозиције начелнику штаба, пошто он за време рата не доноси никакве одлуке, већ све ради по наређењу и под руководством команданта. Зато је и за време мирнодопске обуке сасвим довољно да се команданту дају супозиције, с тим да овај за припрему своје одлуке и њено спровођење ангажује начелника штаба, а преко њега и цео штаб. Према томе, нема никакве потребе да се начелници штабова оптерећују за време мирнодопске обуке и да им се у ту сврху дају неки „материјали“, који би, по мишљењу аутора, требало да „до максимума упошљавају начелнике штабова на командним местима“ и да их натерају да „стварно осете важност свога места и улоге“.

Сигуран сам да ни писац не сматра да начелници штабова не знају и не осећају своје право место и улогу и да би их на то требало навикавати методом давања неког материјала, поред већ постојеће обавезе да начелник штаба учествује у раду на доношењу одлуке (припреми), планирању боја — операције и њеном извођењу. Довољно је задатака за начелника штаба, они су познати, али и поред свега тога он ће остати без посла ако буде седео на командном месту.

„МАЛА ВОЈНА БИБЛИОТЕКА“

Ускоро излазе из штампе:

НАУКА У РАТОВОДСТВУ И ПРИВРЕДИ ОПЕРАТИВНО ИСТРАЖИВАЊЕ

од генерал-мајора Краута Божицара

У овој брошури аутор излаже начине за изнаглажење и научно решавање проблема који се појављују у армији и привреди, као и како се долази до што бољих и целисходнијих одлука на основу којих се ти проблеми могу решити, уз најбоље коришћење расположивих средстава.

ОПЕРАЦИЈЕ У ЈУЖНОЈ ИТАЛИЈИ

у преводу мајора Линаре Томе

Књигу је издао Војноисториски институт Армије САД, а обрађује операције Американаца код Салерна, Волтурна и на „Зимској линији“.